

باسمه تعالی

اعراب آیات قرآنی

کتاب عربی (۳) تجربی و ریاضی

تهیه کننده: گروه آموزشی عربی متوسطه دوم استان سیستان و بلوچستان

۱ رسول خمر

۲ غلامرضا شفیعی

سال تحصیلی ۹۲-۹۳

الدرس الاول

(۱) ﴿هَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾ (آل عمران ۸/)

هَبْ : فعل امر در موضع دعا و فاعله ضمير «
 أَنْتَ» المستتر
 رَحْمَةً : مفعول به و منصوب
 لَنَا : جار و مجرور متعلق به «هَبْ»
 مِنْ لَدُنْ : جار و مجرور متعلق به «هَبْ»
 لَدُنْ : اسم مبنی بر سکون
 أَنْتَ : ضمير فصل و محلی از اعراب ندارد
 الْوَهَّابُ : خبر إِنَّ و مرفوع
 ك : مضاف اليه و محلاً مجرور
 (۱) ﴿رَبَّنَا وَ آتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ﴾ (آل عمران ۱۹۴/)

رَبِّ : منادای مضاف و منصوب
 مَا : مفعول به دوم و منصوب محلاً
 نَا : مضاف اليه و مجرور محلاً
 وَعَدْتَنَا : فعل و فاعله ضمير البارز «تُ»
 نَا : مفعول به و منصوب محلاً
 وَ : حرف عطف
 آتِنَا : فعل امر
 مبنی بر حذف حرف علة و فاعله ضمير «أَنْتَ»
 عَلَى رُسُلِكَ : جار و مجرور متعلق به وَعَدْتَنَا
 ك : مضاف اليه و مجرور محلاً
 «المستتر»
 نَا : مفعول به و منصوب محلاً

(۲) ﴿يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرَةً﴾ (آل عمران ۳۰/)

يَوْمَ : مفعول به برای فعل محذوف تقديره أَذْكَرُ
 تَجِدُ : فعل مضارع مرفوع
 كُلُّ : فاعل و مرفوع
 نَفْسٍ : مضاف اليه و مجرور به اعراب اصلی
 مَا : مفعول به و منصوب محلاً
 عَمِلَتْ : فعل و فاعله «هي» المستتر جمله
 «عَمِلَتْ»، صله موصول محلی از اعراب
 ندارد
 مِنْ خَيْرٍ : جار و مجرور متعلق به عَمِلَتْ
 مُحْضَرَةً : حال و منصوب و صاحب حال آن
 «ما» و اگر تجد را فعل قلبی بدانیم، محضراً
 مفعول به دوم برای تجد می باشد.

(۳) ﴿وَاللَّهُ يَعْذِبُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَ فَضْلًا﴾ (بقره ۲۶۸/)

وَ : حرف عطف
 اللَّهُ : مبتدا و مرفوع
 يَعْذِبُكُمْ : فعل مضارع مرفوع و فاعله «هو»
 الْمُسْتَرَّ : مستتر
 كُمْ : مفعول به اول و منصوب
 محلاً

منه : جار و مجرور متعلق به «مغفرة»

مغفرة : مفعول به دوم برای فعل «يعد» و

منصوب

و فضلاً : معطوف به مغفرة و منصوب

(۴) ﴿أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ (انبیاء/۱۰۵)

عبادی : فاعل و مرفوع تقدیراً
الیه و مجرور محلاً حرکت فتحه ، عارضی
می باشد

أَنَّ : حرف مشبّهة بالفعل

الأرض : اسم أَنْ و منصوب

یرثها : فعل مضارع مرفوع
هنا مفعول به و
منصوب محلاً

الصالحون : نعت برای عباد و مرفوع بالواو

(۵) ﴿إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾ (مائدة/۲۸)

الله : مفعول به و منصوب

إِنِّي : حرف مشبّهة بالفعل

ی: اسم إن و

منصوب محلاً

رب : بدل از الله و منصوب یا نعت برای الله

أخاف : فل مضارع مرفوع و فاعله «أنا»
المستتر

العالمين : مضاف الیه و مجرور بالياء

(۶) ﴿فَلْنَا لَا تَخَفُ إِيَّاكَ أَنْتَ الْأَعْلَى﴾

إِيَّاكَ : حرف مشبّهة بالفعل
و منصوب محلاً

فَلْنَا : فعل ماضی و فاعله ضمیر البارز «نا»

لا تَخَفُ : فعل مضارع مجزوم و فاعله ضمیر

«أنت» المستتر مقول قول و منصوب

أنت : ضمیر فصل و محلی از اعراب ندارد

محلاً ، مفعول به برای قلنا

الأعلى : خبر إن و مرفوع تقدیراً

(۷) ﴿تُبُّ عَلَيْنَا إِيَّاكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

أنت : ضمیر فصل و محلی از اعراب ندارد

تُبُّ : فعل امر و فاعله «أنت» المستتر

التَّوَّابُ : خبر اول إن و مرفوع

علینا : جار و مجرور متعلق به «تُبُّ»

الرحيم : خبر دوم إن و مرفوع

إِيَّاكَ : حرف مشبّهة بالفعل

ك : اسم إن و
و منصوب محلاً

الدرس الثانی

(۱) ﴿ و عبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا ﴾ (فرقان/۶۳)

و: واو استیناف
 عبَادُ: مبتدا و مرفوع و خبر آن ، اولئک
 يُجْزُونَ در آیه ی ۷۵ می باشد .
 الرَّحْمَنِ: مضاف الیه و مجرور
 الَّذِينَ: نعت برای عبَادُ مرفوع محلاً
 هَوْنًا: مفعول مطلق (صفت جانشین مفعول
 مطلق به تقدیر مشیاً هوناً)
 عَلَى الْأَرْضِ: جار و مجرور متعلق به یمشون
 يَمْشُونَ: فعل و فاعل ضمیر بارز « و » صله
 موصول محلی از اعراب ندارد

(۲) ﴿ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَ تَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ ﴾ (بقره/۴۴)

أ: حرف استفهام انکاری
 تَأْمُرُونَ: فعل و فاعل ضمیر بارز « و »
 النَّاسَ: مفعول به و موصوب
 بِالْبِرِّ: جار و مجرور متعلق به تأمرون
 وَ تَنْسَوْنَ: حرف عطف
 أَنْفُسَكُمْ: مفعول به و منصوب
 كُمْ: مضاف الیه و مجرور محلاً

(۳) ﴿ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذَّنْبَ جَمِيعًا ﴾ (زمر/۵۳)

إِنَّ: حرف مشبّهة بالفعل
 اللَّهُ: اسم إِنَّ و منصوب
 يَغْفِرُ: فعل و فاعل ضمیر مستتر « هو »
 محلاً مرفوع خبر « إِنَّ »
 الذَّنْبَ: مفعول به و منصوب
 جَمِيعًا: حال و منصوب ذوالحال آن الذَّنْبِ
 است .

(۴) ﴿ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ (بقره/۲۱۲)

و: حرف استیناف
 اللَّهُ: مبتدا و مرفوع
 يَرْزُقُ: فعل و فاعل محلاً مرفوع خبر « إِنَّ »
 مَنْ: مفعول به و منصوب
 بِغَيْرِ: جار و مجرور متعلق به محذوف صفت
 برای مصدر محذوف به تقدیر: رزقاً بغير
 حساب
 حِسَابٍ: مضاف الیه و مجرور

يَشَاءُ: فعل مضارع مرفوع و فاعله « هو »
 المستتر صله موصول محلی از اعراب ندارد
 (۵) ﴿ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (بقره/۱۷۳)

إِنَّ : حرف مشبّهة بالفعل

غفورٌ : خبر إنّ و مرفوع

الله : اسم إنّ و منصوب

رحيمٌ : خبر دوم إنّ و مرفوع

(۶) ﴿ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ﴾ (الدّاريات / ۵۸)

إِنَّ : حرف مشبّهة بالفعل

هو : ضمير فصل و محلى از اعراب ندارد

الله : اسم إنّ و منصوب

الرزّاق : خبر إنّ و مرفوع

(۷) ﴿ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ﴾ (زمر / ۶۲)

الله : مبتدا و مرفوع

كلّ : مضاف اليه و لفظاً مجرور و محلاً
منصوب مفعول به برای شبه فعل « خالق »

خالقٌ : خبر و مرفوع

شيءٌ : مضاف اليه و مجرور

(۸) ﴿ وَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ﴾ (فرقان / ۲)

و : حرف عطف

كلّ : مفعول به و منصوب

خلّق : فعل و فاعل ضمير « هو » المستتر

شيءٌ : مضاف اليه و مجرور

(۹) ﴿ وَ اللَّهُ يُحْيِي وَ يُمِيتُ ﴾ (آل عمران / ۱۵۶)

و : حرف استيناف

و : حرف عطف يُمِيتُ : فعل و فاعل

ضمير مستتر « هو » محلاً مرفوع معطوف به
يحيى

الله : مبتدا و مرفوع

يُحيى : فعل مضارع مرفوع و فاعل آن ضمير
مستتر « هو » محلاً مرفوع خبر

(۱۰) ﴿ إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ ﴾ (روم / ۵۰)

إِنَّ : حرف مشبّهة بالفعل

ل : حرف ابتداء مُحْيِي : خبر إنّ و مرفوع

ذلك : اسم إنّ و محلاً منصوب

الموتى : مضاف اليه و تقديرأ مجرور در محل
نصب ، مفعول به برای شبه فعل مُحْيِي

(۱۱) ﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَ هُوَ خَادِعُهُمْ ﴾

إِنَّ : حرف مشبّهة بالفعل

يُخادعون : فعل و فاعل ضمير بارز « و »
محلاً مرفوع خبر إنّ

المنافقين : اسم إنّ و منصوب

الله : مفعول به و منصوب

و : واو حالیه
هو : مبتدا و مرفوع محلاً
خادعُ : خبر و مرفوع

هم : مضاف الیه و مجرور در محل نصب
مفعول به برای شبه فعل « خادع »
جمله هو خادعهم : « جمله حالیه و محلاً
منصوب

الدرس الثالث

(۱) ﴿سُنُّرِيهِمْ آيَاتِنَا﴾

س : حرف استقبال
نُرى : فعل و فاعل ضمير « نحن » المستتر
هم : مفعول به اول محلاً منصوب

آيات : مفعول به دوم و منصوب به كسره
نا : مضاف الیه و محلاً مجرور

(۲) ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ﴾

إنّ : حرف مشبّهة بالفعل
هذا : اسم إنّ و محلاً منصوب
القرآن : عطف بيان و منصوب
يهدى : فعل و فاعل ضمير مستتر « هو »
محلاً مرفوع خبر إنّ

للتى : جار و مجرور متعلق به يهدى
هى : مبتدا و مرفوع محلاً
أقومُ : خبر و مرفوع
صلة موصول و محلى از اعراب ندارد
جمله « هى أقوم » :

(۳) ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ (كهف/ ۵۴)

و : حرف استيناف
ل : حرف قسم مقدرة
صرفنا : فعل و فاعل ضمير بارز « نا »
فى هذا : جار و مجرور متعلق به صرفنا

القرآن : عطف بيان و مجرور
للناس : جار و مجرور متعلق به صرفنا
من كلّ : جار و مجرور متعلق به صرفنا
مثل : مضاف الیه و مجرور

(۴) ﴿أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ. ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ﴾ (نور/ ۴۰)

أو : حرف عطف
كظلمات : جار و مجرور متعلق به كفروا در آیه
قبل و معطوف به كسر اب در آیه قبل

فى بحر : جار و مجرور متعلق به محذوف نعت
ظلمات
لجى : نعت برای بحر و مجرور
يغشا : فعل مضارع مرفوع

ه : مفعول به و منصوب محلاً

ظلمات : خبر برای مبتدای محذوف تقدیره
«هذه»

موج : فاعل و مرفوع

بعضها : مبتدأ و مرفوع- ها : مضاف الیه و
مجرور محلاً

من فوق : جار و مجرور متعلق به محذوف ،
خبر مقدم- ه : مضاف الیه و مجرور محلاً

فوق : ظرف منصوب و متعلق به محذوف خبر
مبتدأ

موج : مبتدای مؤخر و مرفوع- جمله « من
فوقه موج » : جمله وصفیه و مرفوع محلاً

بعض : مضاف الیه و مجرور
(الذاریات / ۴۹)

۵- ﴿ و من کلّ شیء خلقنا زوجین لعلکم تنکرون ﴾

زوجین : مفعول به و منصوب

و : حرف عطف

لعلکم : حرف مشبّهة بالفعل و- کم : اسم
حروف مشبّهة بالفعل و منصوب محلاً

من کلّ : جار و مجرور متعلق به خلقنا

شیء : مضاف الیه و مجرور

تنکرون : فعل و فاعل ، خبر لعلّ و مرفوع
محلاً

خلقنا : فعل و فاعل ، ضمیر بارز «نا»

۶- ﴿ إنا خلقناکم من ذکر و أنثی ﴾ (حجرات/۱۳)

کم : مفعول به و منصوب محلاً

إنا : حرف مشبّهة بالفعل و نا : اسم إنّ و
منصوب محلاً

من ذکر : جار و مجرور متعلق به خلقنا

خلقنا : فعل و فاعل ضمیر بارز «نا» ، خبر
إنّ و مرفوع محلاً

أنثی : معطوف به ذکر و مجرور تقدیراً

۷- ﴿ و من کلّ الثمرات جعل فیها زوجین إثنين ﴾ (الرعد/۳)

فیها : جار و مجرور متعلق به جعل

من کلّ : جار و مجرور متعلق به جعل

زوجین : مفعول به و منصوب

شیء : مضاف الیه و مجرور

إثنين : نعت و مجرور

جعل : فعل و فاعل

۸- ﴿ قل أنزلہ الذی یعلم السرّ فی السّموات و الارض ﴾ (فرقان/۶)

یعلم : فعل و فاعل ، صله موصول محلی از
اعراب ندارد .

قل : فعل و فاعل

أنزلہ : فعل ماضی- ه : مفعول به و منصوب
محلاً

السرّ : مفعول به و منصوب

الذی : فاعل و مرفوع محلاً

فی السَّمَاوَاتِ : جار و مجرور متعلق به
محذوف مفعول به دوم برای «یعلم»
۹- ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا﴾ (فتح/۱)

الارض : معطوف و مجرور
لكَ : جار و مجرور متعلق به فتحنا
فَتْحًا : مفعول مطلق و منصوب
مُبِينًا : صفت و منصوب

إِنَّا : حرف مشبّهة بالفعل- نا : اسم إنّ و
منصوب محلاً
فَتْحْنَا : فعل و فاعل ضمیر بارز «نا»

۱۰- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ (احزاب/۷۰)

اتَّقُوا : فعل و فاعل
اللَّهِ : مفعول به و منصوب
قُولُوا : فعل و فاعل
قَوْلًا : مفعول به و منصوب
سَدِيدًا : نعت و منصوب

يا : حرف ندا
أَيُّهَا : منادای نکره مقصوده مبنی بر ضم و
محلاً منصوب =- ها : حرف تنبیه
الَّذِينَ : عطف بیان و مرفوع
آمَنُوا : فعل و فاعل ، صله موصول محلی از
اعراب ندارد

۱۱- ﴿قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا﴾ (طلاق/۱۰)

إلَيْكُمْ : جار و مجرور متعلق به أنزل
ذِكْرًا : مفعول به و منصوب

قد : حرف تحقیق

أَنْزَلَ : فعل

اللَّهِ : فاعل و مرفوع

۱۲- ﴿وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا﴾ (طه/۹۹)

نا : مضاف الیه و مجرور

ذِكْرًا : مفعول به دوم و منصوب

قد : حرف تحقیق

آتَيْنَاكَ : فعل و فاعل و مفعول به

من لدن : جار و مجرور متعلق به ذکرأ من
لذنا : محلاً منصوب صفت

۱۳- ﴿أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾ (احزاب/۴۱)

ذِكْرًا : مفعول مطلق و منصوب

كَثِيرًا : صفت و منصوب

أَذْكُرُوا : فعل و فاعل

اللَّهِ : مفعول به و منصوب

۱۴- ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي﴾ (مائده/۳)

اليومَ مفعول فيه و منصوب ، متعلق به أكملتُ
أُكْمَلْتُ : فعل و فاعل
لكم : جار و مجرور
دين : مفعول به و منصوب
كم : مضاف اليه و مجرور
و : حرف عطف
أتممتُ : فعل و فاعل
عليكم : جار و مجرور
نعمت : مفعول به و تقديراً منصوب
ي : مضاف اليه و مجرور محلاً

۱۵- ﴿ وَ هُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ ﴾)

و : حرف عطف
هو : مبتدا و مرفوع محلاً
الذي : خبر و مرفوع محلاً
خَلَقَ : فعل و فاعل
الليل : مفعول به و منصوب
و : حرف عطف و منصوب
النهار : معطوف و منصوب

۱۶- ﴿ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَ نَهَارًا ﴾ (نوح/۴)

إنّ : حرف مشبهة بالفعل
ي : اسم إنّ و منصوب محلاً
دعوتُ : فعل و فاعل و محلاً مرفوع خبر إنّ
قوم : مفعول به و منصوب
و : حرف عطف
ي : مضاف اليه و مجرور
ليلاً : مفعول فيه و منصوب
نهاراً : معطوف و منصوب

۱۷- ﴿ إِنَّ يَوْمَ الْفِصْلِ مِيقَاتِهِمْ أَجْمَعِينَ ﴾ (الدخان/۴۰)

إنّ : حرف مشبهة بالفعل
مِيقَاتِ : اسم إنّ و منصوب
و : حرف عطف
هم : مضاف اليه و مجرور محلاً
أجمعين : تأكيد م عنوى برای ضمير هم

۱۸- ﴿ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ﴾ (هود/۱۱۴)

إنّ : حرف مشبهة بالفعل
الحسنات : اسم إنّ و منصوب به كسره
يُذْهِبْنَ : فعل و فاعل محلاً مرفوع خبر إنّ
السيئات : مفعول به و منصوب بالكسرة

۱۹- ﴿ إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَ الْفَتْحُ وَ رَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ ﴾ (فتح/)

و: حرف عطف

إِذَا : مفعول فيه و منصوب محلاً

رَأَيْتَ : فعل و فاعل

جاء : فعل

النَّاسَ : مفعول به و منصوب

نَصْرُ : فاعل و مرفوع

يَدْخُلُونَ : فعل و فاعل

اللَّهِ : مضاف اليه و مجرور

فِي دِينِ : جار و مجرور

جمله «جاء نصر الله» مضاف اليه و مجرور محلاً

اللَّهِ : مضاف اليه و مجرور جمله «يدخلون في دين الله»: جمله حاليه و محلاً منصوب

و : حرف عطف

الْفَتْحُ : معطوف و مرفوع

۲۱- ﴿ كَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴾ (نساء/۱۶۴)

مُوسَى : مفعول به و منصوب تقديراً

كَلَّمَ : فعل

تَكْلِيمًا : مفعول مطلق و منصوب

اللَّهِ : فاعل و مرفوع

۲۲- ﴿ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴾ (معارج/۵)

جَمِيلًا : صفت و منصوب

اصبر : فعل و فاعل

صَبْرًا : مفعول مطلق و منصوب

۲۳- وَ مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ (احزاب/۷۱)

ه : مضاف اليه و مجرور محلاً

مَنْ : مبتدا و مرفوع محلاً

فَقَدْ : رابط جواب شرط

يُطِعُ : فعل و فاعل ، فعل شرط و مجزوم

فَازَ : فعل و فاعل ، جواب شرط

اللَّهِ : مفعول به و منصوب

فَوْزًا : مفعول مطلق و منصوب

و : حرف عطف

عَظِيمًا : صفت و منصوب

رَسُولَ : معطوف و منصوب

الدرس الرابع

۱- ﴿و لا تحسبنّ الذین قتلوا فی سبیل الله أمواتاً بل أحياء عند ربّهم یرزقون﴾ (آل عمران/۱۶۹)

و : حرف استیناف
 لا : حرف جازمه
 تحسبنّ : فعل مضارع مبنی بر فتح در محل جزم
 الذین : مفعول به و منصوب محلاً
 قتلوا : فعل مجهول و نائب فاعله «و»
 فی سبیل : جار و مجرور
 الله : مضاف الیه و مجرور
 أمواتاً : مفعول به دوم و منصوب
 بل : حرف عطف
 أحياء : خبر برای مبتدای محذوف «هم»
 عند : مفعول فیه و متعلق به یرزقون
 ربّ : مضاف الیه و مجرور
 هم : مضاف الیه و محلاً مجرور
 یرزقون : فعل مجهول و نائب فاعله «و»

۲- ﴿و من قتلَ مظلوماً فقد جعلنا لولیه سلطاناً﴾ (اسراء/۳۳)

من : مبتدا و مرفوع محلاً
 قتلَ : فعل و نائب فاعل
 مظلوماً : حال و منصوب
 ف : حرف جواب شرط
 قد : حرف تحقیق
 جعلنا : فعل و فاعل
 لولیه : جار و مجرور
 ه : مضاف الیه و مجرور محلاً
 سلطاناً : مفعول به دوم و منصوب

۳- ﴿یا ایّها النفس المطمئنّة إرجعی الی ربکواضیة مرضیة﴾ (فجر/۲۷ و ۲۸)

یا : حرف ندا
 ایّها : منادای نکره مقصوده ، مبنی بر ضم و محلاً منصوب
 ه : حرف تنبیه
 النفس : عطف بیان و مرفوع
 المطمئنّة : صفت و مرفوع
 إرجعی : فعل و فاعل
 الی ربّ : جار و مجرور
 ک : مضاف الیه و مجرور محلاً
 راضیة : حال و منصوب
 مرضیة : حال و منصوب

۴- ﴿ربّ اجعل هذا البلد آمناً﴾ (ابراهیم/۳۵)

البلد : عطف بیان یا بدل و منصوب

آمنأ : مفعول به دوم و منصوب

ربّ : منادای مضاف و تقدیراً منصوب

إجعل : فعل و فاعل

هذا : مفعول به و منصوب محلاً

۵- ﴿ خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴾ (نساء/۲۸)

ضعيفاً : حال و منصوب

خُلِقَ : فعل مجهول

الإنسان : نائب فاعل و مرفوع

۶- ﴿ فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ ﴾ (بقره/۲۱۳)

النَّبِيِّنَ : مفعول به و منصوب

بعثَ : فعل ماضی

مُبَشِّرِينَ : حال و منصوب

الله : فاعل و مرفوع

۷- ﴿ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا ﴾ (آل عمران/۱۰۳)

الله : مضاف الیه و مجرور

اعتصموا : فعل و فاعل

جميعاً : حال و منصوب

بحبل : جار و مجرور متعلق به اعتصموا

۸- ﴿ وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ﴾ (توبه/۷۲)

تجری : فعل مضارع

وعد : فعل

من تحت : جار و مجرور

الله : فاعل و مرفوع

ها : مضاف الیه و مجرور محلاً

المؤمنين : مفعول به و منصوب

الأنهار : فاعل و مرفوع

و: حرف عطف

..... : جمله وصفیه

المؤمنات : معطوف و منصوب

خالدین : حال و منصوب

جَنّاتٍ : مفعول به دوم و منصوب

فيها : جار و مجرور متعلق به خالدین

۹- ﴿ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ ﴾ (بقره/۲۷۴)

بالليل : جار و مجرور

ينفقون : فعل و فاعل

النَّهَارِ : معطوف و مجرور

أموال : مفعول به و منصوب

هم : مضاف الیه و مجرور

۱۰- ﴿وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ﴾ (يونس/۲۵)

الله : مبتدا و مرفوع
يدعو : فعل و فاعل
إلى دار : جار و مجرور
السَّلَام : مضاف اليه و مجرور

۱۱- ﴿لَوْ شَاءَ لَهْدَاكُمْ أَجْمَعِينَ﴾ (انعام/۱۴۹)

لو : حرف شرط غير جازم
شاء : فعل و فاعل
هدا : فعل و فاعل
كم : مفعول به و منصوب محلاً
أجمعين : تأكيد و منصوب

۱۲- ﴿مَا وَدَّعَكَ رَبِّكَ وَمَا قَلَى﴾ (الضحى/۳)

ما : حرف نفی
ودَّع : فعل ماضی
ك : مفعول به و منصوب محلاً
ربّ : فاعل و مرفوع
قلى : فعل و فاعل معطوف به و دَّعَكَ
ما : مضاف اليه
و : حرف عطف
ما : حرف نفی

۱۳- ﴿قُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ مَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ﴾ (كهف/۲۹)

قل : فعل و فاعل
الحقّ : مبتدا و مرفوع
من ربّ : جار و مجرور محلاً مرفوع خبر
ك : مضاف اليه و مجرور محلاً جمله الحقّ
من ربّك : مقول قول محلاً منصوب مفعول به
من : مبتدا و مرفوع محلاً
شاء : فعل و فاعل
ف : فاء جواب شرط
ل : لام امر غايب
يؤمن : مضارع مجزوم جواب شرط

۱۴- ﴿قُلْ : هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (الزمر/۹)

قل : فعل و فاعل
هل : حرف استفهام انكاري
يستوي : فعل
الذين : فاعل و مرفوع محلاً
يعلمون : فعل و فاعل صله موصول محلي از
اعراب ندارد
و : حرف عطف
الذين : معطوف و مرفوع محلاً
لا : حرف نفی

وَعَلِمُونَ: فعل و فاعل صله موصول

۱۵- ﴿ فَذَكَرَ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى سَيَذَكِّرُ مَنْ يَخْشَى يَجْتَبِهَا الْأَشْقَى ﴾ (الاعلى/۹-۱۱)

ف: فاء جواب شرط	مَنْ : فاعل و مرفوع محلاً
ذَكَرَ : فعل و فاعل	يَخْشَى : فعل و فاعل
إِنْ : حرف شرط جازم	يَجْتَبِ : فعل
نَفَعَتِ : فعل شرط محلاً مجزوم	هَا : مفعول به و منصوب محلاً
الذِّكْرَى : فاعل و مرفوع تقديرأ	الْأَشْقَى : فاعل و مرفوع
سَيَذَكِّرُ : فعل	

الدرس الخامس

۱- ﴿ وَ مَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَ عَمَلَ صَالِحًا ﴾ (فصلت/۳۳)

و : حرف استیناف	إلى الله : جار و مجرور متعلق به دعا
مَنْ : مبتدا و مرفوع محلاً	و : حرف عطف
أَحْسَنُ : خبر و مرفوع	عَمَلَ : فعل و فاعل
قَوْلًا : تمییز نسبت از مبتددا و منصوب	صَالِحًا : مفعول به و یا صفت جانشین مفعول مطلق
مِمَّنْ : جار و مجرور متعلق به «أحسن»	
دَعَا : فعل و فاعل صله موصول و محلی از اعراب ندارد	

۲- ﴿ وَ الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا ﴾ (مریم/۷۶)

الْبَاقِيَاتُ : مبتدا و مرفوع	رَبِّ : مضاف الیه و مجرور
الصَّالِحَاتُ : صفت و مرفوع	ك : مضاف الیه و مجرور محلاً
خَيْرٌ : خبر و مرفوع	ثَوَابًا : تمییز و منصوب
عِنْدَ : مفعول فيه متعلق به خیر	

۳- ﴿ وَ مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴾ (الزلزلة/۷)

- و : حرف عطف
ذرة : مضاف اليه و مجرور
- مَنْ : مبتدا و مرفوع محلاً
خيراً : تميز و منصوب
- يَعْمَلُ : فعل و فاعل ، فعل شرط و مجزوم
يَرَى : فعل و فاعل جواب شرط و مجزوم به
حذف حرف علة
- مَثْقَالٌ : مفعول به و منصوب
ه : مفعول به و منصوب محلاً
- ٤- ﴿ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ يُجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴾ (النساء/١٩)
ف : حرف جواب شرط
عسى : فعل ماضى تام
أَنْ : حرف ناصبه « حرف مصدرى »
تكرهوا فعل و فاعل ، « أَنْ تَكْرَهُوا » به لتأويل
مصدر مى رود و فاعل عسى
شئياً : مفعول به و منصوب
- ٥- ﴿ وَ لَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴾ (آل عمران/١١٠)
و : حرف عطف
لَوْ : حرف شرط غير جازم
آمَنَ : فعل
أَهْلُ : فاعل و مرفوع
الْكِتَابِ : مضاف اليه و مجرور
- ٦- ﴿ وَ مَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَ هُوَ مُحْسِنٌ ﴾ (نساء/١٢٥)
و : حرف استيناف
مَنْ : مبتدا و مرفوع محلاً
أَحْسَنُ : خبر و مرفوع
دِينًا : تميز و منصوب
مِمَّنْ : جار و مجرور
- أَسْلَمَ : فعل و فاعل صله موصول محلى از
اعراب ندارد
وجه : مفعول به و منصوب
ه : مضاف اليه و مجرور محلاً
لِلَّهِ : جار و مجرور
وَ : واو حالیه

جمله «هو محسن» جمله حالیه و منصوب محلاً

هو : مبتدا و مرفوع محلاً

محسن : خبر و مرفوع

۷- ﴿و لو كنتَ فظاً غليظَ القلبِ لانفضوا من حولك﴾ (آل عمران/۱۵۹)

ل : حرف جواب

لو : حرف شرط غیر جازم

انفضوا : فعل و فاعل

كنت : فعل ناقصه و اسم آن ضمیر بارز «ت»

من حول : جار و مجرور

فظاً : خبر کان و منصوب

ك : مضاف الیه و مجرور محلاً

غليظ : خبر دوم کان

القلب : مضاف الیه و مجرور

۸- ﴿قال رجلٌ مؤمنٌ من آلِ فرعونَ يكتُمُ إيمانهُ﴾ (غافر/۲۸)

فرعون : مضاف الیه و مجرور

قال : فعل

يكتُم : فعل و فاعل جمله حالیه محلاً منصوب

رجلٌ : فاعل و مرفوع

إيمان : مفعول به و منصوب

مؤمنٌ : نعت و مرفوع

ه : مضاف الیه و مجرور

من آل : جار و مجرور متعلق به محذوف نعت

۹- ﴿و على الله فليتوكل المؤمنون﴾ (آل عمران/۱۲۲)

ل : لام امر غائب

على الله : جار و مجرور متعلق به يتوكل

يتوكل : فعل مضارع مجزوم

ف : حرف جواب شرط

المؤمنون : فاعل و مرفوع

۱۰- ﴿فأما اليتيمَ فلا تقهر و أما السائلَ فلا تنهر﴾ (الضحى/۹)

تقهر : فعل و فاعل

ف : رابط جواب شرط

و : حرف عطف

أما : حرف شرط و حرف تفصیل

أما : حرف شرط و تفصیل

اليتيم : مفعول به مقدم

السائل : مفعول به محذوف

ف : حرف رابط جواب أما

ف : حرف رابط جواب أما

لا : حرف نهی جازم

لا : حرف نهی جازم

تنهّر : فعل و فاعل

۱۱- ﴿و له من فی السّمّوات و الارض﴾ ()

له : جار و مجرور متعلق به محذوف خبر مقدّم
من : مبتدای مؤخّر و محلاً مرفوع

فی السّمّوات : جار و مجرور متعلق یه
محذوف صلّه موصول

و : حرف عطف

الارض : معطوف و مجرور

۱۲- ﴿إئّما علیک البلاغ و علینا الحساب﴾ (الرّعد/۴۰)

إئّما : از ادات حصر

علیک : جار و مجرور متعلق یه محذوف خبر
مقدم

علینا : جار و مجرور متعلق یه محذوف یه
مقدم

البلاغ : مبتدای مؤخّر و مرفوع

الحساب : مبتدای مؤخّر و مرفوع

۱۳- ﴿و ما ظلمونا و لکن کانوا أنفسمهم یظلمون﴾ (اعراف/۱۶۰)

و : حرف استیناف

کانوا : فعل ناقصه و اسم آن ضمیر بارز «و»

ما : حرف نفی

أنفس : مفعول به مقدّم

ظلمونا : فعل و فاعل و مفعول به

هم : مضاف الیه و مجرور محلاً

و : حرف عطف

یظلمون : فعل و فاعل خبر کان و محلاً
منصوب

لکن : حرف استدراک

الدرس السادس

١- ﴿كَلَّ شَيْءٌ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ (قصص/٨٨)

كل : مبتدا و مرفوع

الأ : حرف استثناء

شياء : مضاف اليه و مجرور

وجه : مستثنى و منصوب

هالك : خبر و مرفوع

ه : مضاف اليه و مجرور محلاً

٢- ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ (العصر/٢ و٣)

إن : حرف مشبهة بالفعل

الذين : مستثنى و منصوب محلاً

الانسان : اسم إن و منصوب

آمَنُوا : فعل و فاعل صله موصول

ل : لام تأكيد

و : حرف عطف

في خسر : جار و مجرور متعلق به محذوف

عملوا : فعل و فاعل

خبر إن

الصالحات : مفعول به و منصوب

الأ : حرف استثناء

٣- ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرِّسَالُ﴾ (آل عمران/١٤٤)

و : حرف استئناف

قد : حرف تحقيق

ما : حرف نفى

خَلَتْ : فعل

محمد : مبتدا و مرفوع

من قبل : جار و مجرور متعلق به «خَلَتْ»

الأ : حرف استثناء

ه : مضاف اليه و مجرور محلاً

رسول : خبر و مرفوع

الرسول : فاعل و مرفوع

٤- ﴿إِنَّمَا يَنْذَرُ أُولَ الْأَبَابِ﴾ (الرعد/١٩)

إنما : از ادات حصر

أولو : فاعل و مرفوع به «و» ملحق به جمع

مذکر سالم

يَنْذَرُ : فعل

الاباب : مضاف اليه و مجرور

٥- ﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ﴾ (هود/٨٨)

و : حرف عطف

ما : حرف نفى مهملة

توفیق : مبتدا و مرفوع

الّا : حرف استثناء

ی : مضاف الیه و مجرور محلاً

بالله : جار و مجرور متعلق به محذوف خبر

۶- ﴿ إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ ﴾ (یس/۱۱)

إنّما : از ادات حصر

اتَّبَعَ : فعل و فاعل صله موصول

تُنذِرُ : فعل و فاعل

الذِّكْرَ : مفعول به و منصوب

مَنْ : مفعول به و منصوب محلاً

۷- ﴿ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ﴾

إنّما : از ادات حصر

من عباده : جار و مجرور متعلق به محذوف

حال برای علماء

يخشى : فعل مضارع

ه : مضاف الیه و مجرور محلاً

الله : مفعول به مقّم

العلماء : فاعل و مرفوع

الدرس السابع

۱- ﴿و نزلنا من السماء ماءً مباركاً فأنبتنا به جناتٍ و.. رزقاً للعباد﴾ (ق/۹)

و : حرف عطف	به : جار و مجرور متعلق به أنبتنا
نزلنا : فعل و فاعل	جناتٍ : مفعول به و منصوب به كسره
من السماء : جار و مجرور متعلق به نزلنا	و : حرف عطف
ماءً : مفعول به منصوب	رزقاً : مفعول لأجله یا مفعول مطلق در معنی نبات یا حال مؤول به مشتق (مرزوقاً للعباد)
مباركاً : نعت و منصوب	للعباد : جار و مجرور تعلق به محذوف صفت رزقاً
ف : حرف عطف	
أنبتنا : فعل و فاعل	

۲- ﴿يا أيها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما أحلّ الله لكم﴾ (مائده/۸۷)

يا : حرف ندا	تُحَرِّمُوا : فعل و فاعل
أَيّ : منادای نکره مقصوده	طَيِّبَاتٍ : مفعول به و منصوب به كسره
ها : حرف تنبيهه	ما : مضاف اليه و مجرور محلاً
الَّذِينَ : عطف بيان و مرفوع محلاً	أَحَلّ : فعل ماضی
آمَنُوا : فعل و فاعل صلّه موصول	الله : فاعل و مرفوع
لا : حرف نهی جازم	لكم : جار و مجرور متعلق به أحلّ

۳- ﴿قُلْ : مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَ الطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ : هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ (اعراف/۳۳)

قُلْ : فعل و فاعل	الَّتِي : صفت و منصوب
مَنْ : مبتدا و مرفوع محلاً	أَخْرَجَ : فعل و فاعل صلّه موصول
حَرَّمَ : فعل و فاعل	لِعِبَادِهِ : جار و مجرور
زِينَةَ : مفعول به و منصوب	ه : مضاف اليه و مجرور محلاً
الله : مضاف اليه و مجرور	و : حرف عطف

الطَّيِّبَاتِ : معطوف به زينة و منصوب

لِلَّذِينَ : جار و مجرور خبر و مرفوع محلاً

من الرِّزْقِ : جار و مجرور متعلق به محذوف
حال

آمَنُوا : فعل و فاعل صله موصول

فى الحياة : جار و مجرور

قل : فعل و فاعل

الدُّنْيَا : صفت و مجرور تقديرأ

هى : مبتدا و مرفوع

٤- ﴿ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴾

ف : حرف جواب شرط

لسنَّة : جار و مجرور متعلق به تجدَ

الله: مضاف اليه و مجرور

لن تجدَ : فعل مضارع منصوب و فاعل ضمير
مستتر أنتَ

تبديلاً : مفعول به و منصوب

٥- ﴿ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴾ (اسراء/٨١)

كان : فعل ناقصه و اسم آن ضمير مستتر«هو»

إنّ : حرف مشبّهة بالفعل

زَهُوقًا : خبر افعال ناقصه و منصوب جمله

الباطل : اسم إنّ و منصوب

« كان زهوقاً » خبر إنّ و مرفوع

٦- ﴿ وَ تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾ (قصص/٥)

و : حرف عطف

نريد : فعل و فاعل

نَجْعَلُهُمْ : فعل و فاعل و مفعول به

أنّ : حرف ناصبه

أئمّة : مفعول به دوم و منصوب

نمنّ : فعل و فاعل

و : حرف عطف

على الذين : جار و مجرور متعلق به نمنّ

نَجْعَلُهُمْ : فعل و فاعل و مفعول به

استضعفوا : فعل مجهول و نائب فاعل

الوارثين : مفعول به دوم و منصوب

فى الارض : جار و مجرور متعلق به
استضعفوا

٧- ﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾ (يوسف/٢)

ه : مفعول به و منصوب محلاً

إنّ : حرف مشبّهة بالفعل

قرآناً : حال موطنه مؤولّ به مشتق يا بدل از

نا : اسم إنّ و منصوب محلاً

«ه» در أنزلناه و منصوب به تبعيت

أنزلنا : فعل و فاعل

عربیاً : صفت و منصوب

کم : اسم لعلّ و منصوب محلاً

لعلّ : حرف مشبّهة بالفعل

تعقلون : فعل و فاعل خبر لعلّ و مرفوع محلاً

۸- ﴿ و رتل القرآن ترتیلاً ﴾ (مزمّل/۴)

ترتیباً : مفعول مطلق و منصوب

رتلّ : فعل و فاعل

القرآن : مفعول به و منصوب

۹- ﴿ و من آیاته اللیل و النهارُ (فصلّت/۳۷)

و : حرف عطف

من آیات : جار و مجرور متعلق به محذوف

خبر مقدّم

النهار : معطوف و مرفوع

اللیل : مبتدای مؤخّر و مرفوع

۱۰- ﴿ والفجر و لیل عَشْر ﴾ (فجر/۱)

لیال : معطوف و مجرور به فتحه مقدّمه در یاء محذوفه

والفجر : جار و مجرور

و : حرف عطف

عشر : صفت و مجرور

۱۱- ﴿ والقلم و ما یسطرون ﴾ (قلم/۱)

ما : معطوف و مجرور محلاً

والقلم : جار و مجرور

یسطرون : فعل و فاعل صله موصول

و : حرف عطف

۱۲- ﴿ بسم الله الرَّحْمَن الرَّحِیم ﴾

الرَّحْمَن : صفت و مجرور

بسم : جار و مجرور متعلق به محذوف

الرَّحِیم : صفت دوم و مجرور

الله : مضاف الیه و مجرور

۱۳- ﴿ الحمدُ لله ربّ العالمین ﴾

ربّ : صفت و مجرور

الحمد : مبتدای مرفوع

العالمین : مضاف الیه و مجرور

الله : جار و مجرور متعلق به محذوف خبر و

مرفوع

۱۴- ﴿ الرَّحْمَن الرَّحِیم ﴾

الرَّحْمَنُ : صفت و مجرور

الرَّحِيمُ : صفت دوم و مجرور

۱۵- ﴿مَالِكِ يَوْمَ الدِّينِ﴾

مَالِكِ : صفت سوم و مجرور

الدِّينِ : مضاف الیه و مجرور

یوم : مضاف الیه و مجرور

۱۶- ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

إِيَّاكَ : مفعول به مقدم و منصوب محلاً

إِيَّاكَ : مفعول به مقدم و منصوب محلاً

نَعْبُدُ : فعل و فاعل

نَسْتَعِينُ : فعل و فاعل

و : حرف عطف

۱۷- ﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾

إِهْدِنَا : فعل و فاعل و مفعول به

المستقیم : صفت و منصوب

الصِّرَاطُ : مفعول به دوم و منصوب

۱۸- ﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾

صِرَاطُ : بدل و منصوب

المغضوب : مضاف الیه و مجرور

الَّذِينَ : مضاف الیه و مجرور محلاً

عليهم : جار و مجرور متعلق به مغضوب در

أَنْعَمْتَ : فعل و فاعل صله موصول

محل رفع نائب فاعل

و : حرف عطف

عليهم : جار و مجرور متعلق به أنعمت در

محل رفع نائب فاعل برای مغضوب

لا : حرف نفی زائد برای تأکید نفی

غیر : بدل از ضمیر « هم » در عليهم یا صفت

الضَّالِّينَ : معطوف به مغضوب و مجرور

الَّذِينَ

۱۹- ﴿قُلْ : هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

قُلْ : فعل و فاعل

الله : مبتدا و مرفوع

هو : ضمیر شأن مبتدا و مرفوع

أحد : خبر برای الله و مرفوع

أحد « خبر برای هو

۲۰- ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾

الله : مبتدا و مرفوع

الصمد : خبر و مرفوع

۲۱- ﴿لَمْ يَلِكْ وَ لَمْ يُولَدْ﴾

لم : حرف جازمه
يُولد : فعل مضارع مجزوم و نائب فاعل آن
ضمير مستتر « هو »

يَلِكْ : فعل مضارع مجزوم و فاعل آن ضمير
مستتر « هو »

۲۲- ﴿و لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

لم : حرف جازمه
يَكُنْ : فعل مضارع مجزوم
له : جار و مجرور متعلق به يَكُنْ
كُفُوًا : خبر مقدم افعال ناقصه
أَحَدٌ : اسم مؤخر افعال ناقصه

۲۳- ﴿يَمْنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ﴾
(حجرات/۱۷)

يَمْنُونَ : فعل و فاعل
عَلَيْكَ : جار و مجرور
أَنْ أَسْلَمُوا : فعل و فاعل به تأويل مصدر می
رود مفعول به و منصوب
قُلْ : فعل و فاعل
لَا تَمُنُّوا : فعل و فاعل
عَلَيَّ : جار و مجرور متعلق به تمنوا
إِسْلَامَ : مفعول به و منصوب
كم : مضاف اليه و مجرور محلاً
بل : حرف عطف
الله : مبتدا و مرفوع
يَمْنُ : فعل و فاعل خبر و محلاً مرفوع
عليكم : جار و مجرور
أَنْ هَدَاكُمْ : فعل و فاعل و مفعول به أو تیل
مصدر می رود مفعول به و منصوب
لِلْإِيمَانِ : جار و مجرور متعلق به هداكم

۲۴- ﴿وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفَرَةٌ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ وَّ وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ﴾ (عبس/۳۸)

وجودٌ : مبتدا و مرفوع (مسوَّغ به تنويع)
يومٌ : مفعول فيه و منصوب
إِذٍ : مضاف اليه و مجرور و تنوين عوض از
جمله
مُسْفَرَةٌ : خبر و مرفوع
ضَاحِكَةٌ : خبر دوم و مرفوع
وجودٌ : خبر سوم و مرفوع
و : حرف عطف
وجودٌ : مبتدا و مرفوع (مسوَّغ به تنويع)
يومٌ : مفعول فيه و منصوب
إِذٍ : مضاف اليه و مجرور و تنوين عوض از
جمله

علیها : جار و مجرور ، خبر مقدم

غبرة : مبتدای مؤخر و مرفوع و جمله
علیها غبرة « خبر برای وجوه

۲۵- ﴿ اُولَئِكَ هُمُ الْكٰفِرَةُ الْفَجْرَةُ ﴾ (عبس/۴۱)

اولئك : مبتدا و مرفوع محلاً

الفجرة : خبر دوم می توان ضمیر فصل را
مبتدا فرض کنیم و الكفرة و الفجرة خبر آن و
جمله اسمیه « هم الكفرة الفجرة » خبر برای
اولئك

هم : ضمیر فصل و محلی از اعراب ندارد

الكفرة : خبر و مرفوع

۲۶- ﴿ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴾ (انفطار/۶)

ما : مبتدا و مرفوع محلاً

ربّ : جار و مجرور متعلق به غرّك

غرّك : فعل و فاعل و مفعول به خبر و محلاً
مرفوع

ك : مضاف الیه و مجرور

الكریم : صفت و مجرور

۲۷- ﴿ و مَا يُكَدِّبُ بِهِ اِلَّا كُلُّ مُتَدِّ اٰثِمٍ ﴾ (مطففين/۱۲)

و : حرف عطف

إلا : حرف استثناء

ما : حرف نفی

كُلُّ : فاعل و مرفوع

يُكَدِّبُ : فعل مضارع مرفوع

مُتَدِّ : مضاف الیه و مجرور

به : جار و مجرور متعلق به يُكَدِّبُ

اٰثِمٍ : صفت و مجرور

۲۸- ﴿ اِذَا السَّمَاءُ اَنْشَقَّتْ ﴾ (انشقاق/۱)

إذا : مفعول فيه و منصوب

انشقت : فعل و فاعل جمله مفسرة و محلی از
اعراب ندارد

السَّمَاءُ : فاعل برای فعل محذوف جمله در حل
جر مضاف الیه

۲۹- ﴿ اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ و اِذَا النُّجُومُ اَنْكَدَرَتْ ﴾ (تکویر ۱ و ۲)

إذا : مفعول فيه و منصوب

إذا : مفعول فيه و منصوب

الشَّمْسُ : نائب فاعل برای فعل محذوف

النُّجُومُ : فاعل برای فعل محذوف

كُوِّرَتْ : فعل و نائب فاعل جمله مفسرة

اَنْكَدَرَتْ : فعل و فاعل جمله مفسرة و محلی از
اعراب ندارد

و : حرف عطف

۳۰- ﴿ تَصَلٰی نَارًا حَامِیَةً ﴾ (غاشیه/۴)

تَّصَلَّى : فعل و فاعل خبر برای مبتدا قبل از آن حَامِيَةٌ : نعت برای ناراً

ناراً : مفعول به و منصوب

۳۱- ﴿ أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ وَ لِسَانًا وَ شَفَتَيْنِ ﴾ (بلد/۸ و ۹)

أ : حرف استفهام و : حرف عطف

لَمْ نَجْعَلْ : فعل و فاعل لِسَانًا : معطوف و منصوب

لَهُ : جار و مجرور متعلق به نَجْعَلْ و : حرف عطف

عَيْنَيْنِ : مفعول به و منصوب شَفَتَيْنِ : معطوف و منصوب

الحمد لله رب العالمين